

TOPLUMSAL ALANDA ENGELLİ BİREYLER VE KATILDIKLARI SPOR AKTİVİTELERİ

Mehmet İLKİM¹

► Giriş

Ülkeler engelli bireylerine sunmuş oldukları yaşam kalitesiyle bu bireyleri ne kadar önemsediklerini göstermektedirler. Dünya nüfusunun ortalama %10-12' si engelli bireylerden oluşmaktadır. Türkiye'de ise Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 2002'deki verilerine göre engelli bireylerin genel nüfus içindeki oranı % 12.29'dur. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) ile Özürlüler İdaresi Başkanlığı arasında 2010 yılında yapılan protokol gereği ülke genelinde ilk kez özürlüler veri tabanına kayıtlı engelli bireylere yönelik "Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması" gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada engelli bireylerin toplumsal hayat içerisindeki sorun ve beklentileri tespit edilerek bu alandaki politikaların etkin bir biçimde oluşturulması ve hayata geçirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu alan araştırmasında TÜİK verilerine göre engelli bireylerin % 29,2'si zihinsel engelli, %25,6 sı süregen hastalığı olan engelli %8,8'i ortopedik engelli, %8,4'ü görme engelli, %5,9'u işitme engelli, %3,9'u ruhsal ve duygusal engelli, %0,2'si dil ve konuşma engelli ve % 18'i birden fazla engeli sahiptir. Yine kayıtlı engelli bireylerin %58,6'sı erkek, %41,4'ü kadındır (Çevik & Kabasakal, 2013). Engelli bireylerin genel nüfus içerisindeki oranı küçümsenmeyecek kadar çoktur. Sosyal devlet anlayışı gereği engelli bireylere yönelik yapılacak hizmetlerin sayısal verilere bağlı kalmaması gerekmektedir.

¹ Dr.Öğr.Üye.İnönü Üniv.Spor Bİm.Fak.mehmet.ilkim@inonu.edu.tr

üzerinde bir takım olumsuzluklara ve değişikliklere yol açmaktadır. Yaşanan bu olumsuzlukların sebepleri, engelli çocuğun ailede oluşturduğu stres, karşılaşılan fiziksel, maddi ve psikolojik problemler, ailede engelli bir kardeşin olmasıyla ilgilidir. Engelli bireye sahip olan aileler uzun süre çocuklarındaki engeli kabul etmekte zorlanırlar (Evcimen, 1996, Byrne, 1985, Damiani, 1999). Çocuğunun engelinin benimsenip mevcut durumu kabul eden aileler gelecek ile ilgili farklı arayışlara girerler. Spor aktiviteleri engelli bireylerin sosyalleşmesi, toplumsal hayata katılmaları için önemli bir fırsattır. Başarı duygusu, engelli bireylerin yaşantısında önemli ihtiyaç olarak değerlendirilmektedir. Oyun ve spor ortamının doğal atmosferinde var olan yarışma ve rekabet bireylerin başarıyı yakalamalarını sağlar. Oyun ve spor yoluyla başarı duygusunu yaşayan bireyin bu durumdaki hoşnutluğu, yeni tecrübelerle karşı isteklilikle birlikte başka alanlarda da aynı duyguyu yaşama isteğini doğurur. Sportif etkinliklere katılımın, engelli bireyler üzerinde oluşturduğu olumlu psikolojik, sosyal ve motor alanlarındaki etkiler göz önüne alındığında, sportif çalışmaların sadece spor karşılaşmalarına yönelik değil, rekreasyona yönelik olarak düşünülmesi ve uygulanması gereği ortaya çıkmaktadır. Engelli bireylerin özel eğitim ortamlarında da spor etkinlikleri yoluyla oluşturulacak olumlu etkilerin göz ardı edilmemesi gerekir. Spor etkinliklerine katılan engelli bireyler yaşamlarından zevk alarak başta aileleri olmak üzere toplumsal hayatta daha üretken bir yaşam sürerler.

► Kaynaklar

- Anonymous 1999. Recommendations from a Satellite Meeting. *Mem Inst Oswaldo Cruz 94* (Suppl. II): 429-432.
- Brouwer, A., Ahlberg, U. G., Van den Berg, M., Birnbaum, L. S., Boersma, E. R., Bosveld, B., Huisman, M. (1995). Functional aspects of developmental toxicity of polyhalogenated aromatic hydrocarbons in experimental animals and human infants. *European Journal of Pharmacology: Environmental Toxicology and Pharmacology*, 293(1), 1-40.

- Byrne, E.A.,(1985) Cunningham C.C.: The effects of mentally handicapped children of families- a conceptual review. *J. Child. Psychol. Psychiatry.* 26: 847-864.
- Çarçacı, Ş. (2011). Engellilerin Mesleki Eğitimi ve İstihdamı, İstanbul, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Çevik, O., Kabasakal, K. (2013). Spor etkinliklerinin, engelli bireylerin toplumsal uyumuna ve sporla sosyalleşmelerine etkisinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, (2), 74-83.
- Damiani, B.V.(1999). Responsibility and adjustment in siblings of children with disabilities: update and review. *Families in Society: The Journal of Contemporary Human Services.* 1: 34-40.
- Dunn, J.M., Fait, H. (1997) *Special physical education: Adapted individualized, developmental.* Seventh Edition, Iowa: Dubuque Brown & Benchmark.
- <https://engelliler.gen.tr/f44/engellilerin-yapabilecegi-spor-dallari-klavuzu-25802/>
- Eichsteadt C.B. & Lavay, B.W. (1995) *Physical activity for individuals with mental retardation.* Illinois: Human Kinetics.
- Ergun, N. (2011). Bedensel engellilerde sportif aktiviteler ve klasifikasyon. *Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitim ve Spor Kongresi Kongre Kitabı*, 42-47.
- Erkal, M.,(1982) *Sosyolojik Açından Spor*, s.119, Ankara.
- Evcimen, E (1996). Zihinsel engelli çocuğu olan ailelerin gereksinimlerinin belirlenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Genç H, Ghazwan KA, Kılınçarslan G, (2018). Comparison of Physical Fitness of Turkish and İraqi Sedentary Boys. *Turk J Sport Exe*, 20(3): 344- 347.
- Genç H, Kılınçarslan G, Kayantaş İ, Bayrakdar A, (2018). Investigation of Some Performance Characteristics and Handball Talent Levels of Male and Female Students. *Turk J Sport Exe*, 20(3): 277-282.
- Gündoğdu, C., Aygün, Y., Ilkım, M., & Tüfekçi, Ş. (2018). Explaining the Impact of Disabled Children'Engagement with Physical Activity on Their Parents' Smartphone Addiction Levels: A Sequential Explanatory Mixed Methods Research. *Journal of Education and Training Studies*, 6(2), 44-53.
- International Labour Organization (ILO), (1983), *Vocational Rehabilitation and Employment (Disabled Persons) Convention*, No. 159 Geneva, 69th ILC session
- İlhan, L. (2009). Zihinsel Engelli Çocuğu Olan Anne-Babaların Çocuklarının Özel Eğitimleri Sürecinde Beden Eğitimi Ve Spor Etkinliklerine Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 3, Sayı 1*, 2009
- Kılınçarslan G, Genç H, Bayrakdar A, Kayantaş İ, (2019). Investigation of Basketball Ability Levels and some Performance Characteristics of Male and Female Students, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1/2): 701-709.
- Lewis CLFragala-Pinkham(2005).Effects of aerobic conditioning and stren-

- gth training on a child with Down syndrome: a case study. *Pediatr Phys Ther.*2005 Spring;17(1):30-6.
- Loovis, M.E. (2005) Individual, dual, and adventure sports and activities. In Joseph P. Winnick (Ed.) *Adapted physical education and sport. Fourth Edition.* (pp.480-501), Human Kinetics, Illinois
- Özer, D.S. (2001) Engelliler için beden eğitimi ve spor, Nobel Yayınları, Ankara.
- Özdemir, M. Kaldırımçı M., İlkım M., Dinçer N., Mızrak O. (2014). 8 Hafta Süren Fiziksel Egzersizin 11-14 Yaş Aralığındaki Down Sendromlu Özel Öğretim Öğrencilerinin Reaksiyon Zamanları Üzerine Etkisi, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.16,(4), .9-16
- Roswal, G.M. (2001) *Adapted physical education: Principles and practice.* Jacksonville State College. Winnick, J.P. (2005) *Program Organization & Management* (In) *Adapted Physical Education and Sport.* Editor Joseph P. Winnick, p.21-37, Human Kinetics, Champaign, IL.
- Sen, A. (2000). *Social Exclusion: Concept, application and Scrutiny*, Asian Development Bank, Social Development Papers.
- United Nations (UN), (1975), *Declaration on the Rights of Disabled Persons* (U.N. General Assembly - 30th Session), pp 88-89.
- Winnick JP. (2005) *An introduction to adapted physical education and sport.* (In) *Adapted physical education and sport.* Editor Joseph P. Winnick Fourth Edition. (pp.3- 20), Illinois: Human Kinetics.